

Učiteljski List

GLASILO „ZVEZE JUGOSLOVENSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvatski na naslov Josip Brozović Pazin. — Izdaja „Zveza jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertol. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24. — Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 1.

V Trstu, dne 1. marca 1920.

Leto I.

J. Pahor:

Organizacija.

Ena glavnih napak učiteljstva je, da nima dovolj sociološkega spoznanja. Vtem je začetek vseh naših neuspehov in še posebno političnih, torej onih, ki so odločali tudi o pravem in gnotnem položaju nas samih, nasega stanu. Verni sinovi liberalnih dob nismo nikdar imeli pravih pojmov o pomenu organizacije in jih tudi danes še nimamo. Kdor je videl vse razsulo »Zveze jugosl. učit. društev« v l. 1917. in 1918., torej v času, ko so skušali celo »reorganizirati«, bo temu brez družega pritrtil. In kdor opazuje nekoliko naše organizacijske razmere — vzlic osnovanju »Zveze« v Trstu — čuti, kako nekaj ni v redu, čuti, da ni pravega zdravja!

Zavest o važnosti organizacije je poteptal francoski prevrat. Zahteval je svobodo, neomejeno svobodo človeka in v nje imenu je razbil vsakršno organizacijo. Organizacija je človeka utesnjevala, kolikorkoli, zato proč z njo! Lasse faire!

Po onih usodnih bitkah v drugem desetletju XIX. stoletja je pričela velika doba svobode, bogastva, sijaja. Stroji so prišli, pehali v nižine stotisoče samostojnih obrtnikov, mašinsko delo se je širilo, dežele so se industrializirale, Angleška posebno naglo. Tvornice so rastle, kakor iz tal pričarane, svet je šel velikemu življenju nasproti. Toda svobode, svobode! Prostih cest, prostega razmaha! Ni sreče brez svobode! Trgovski in zdaj tudi že industrijski kapital sta imela prosto pot. V tvornicah 16 urno delo, delo ponoči, delo otrok in slabotnih žensk. Čim več ljudi, tem manjše mezde. Če kdo zboli, naj se umakne, saj se že drugi gnetejo za njim; če kdo opeša, radi let in naporov, naj pade, drugi bodo planili v vrzel.

Takrat so se oglasili boječi glasovi, da to ni življenje. V imenu svobode so jih naglo zadušili. Začeli so se prvi nastavki organiziranja delavcev in »država« jih je nemudoma razbila, ker je morala zaščititi svobodo. Ni trajalo dolgo in pojavila se je nova govornica: tu je ogenj uničil skladišče, tam so razdejali stroje, drugje spet je zletela tvornica v zrak. Ni šlo več dalje! Delavcem je bilo treba dati pravico, da se smejo združevati, da si združeni ubranijo ogroženo življenje, obstanek. To so bili za-

četki novega reda v Evropi, kolektivističnega, ki v današnjih dneh viharno stremi k svojemu višku. Misel organiziranja je spet prodrla in pričela zmagovati in gre v vedno širjih valovih dalje; danes so milijoni organiziranih v državi in organizacija sega še naprej, preko mej dosedanjih držav.

Organizacija je veliko sredstvo v borbah življenja. Takó sredstvo napredka, kakor nazadovanja, sredstvo tlačenja in osvobojevanja, obrambno in napadalno sredstvo. Posamičnik je le kaplja v nevihti, atom v velikem dnevnem valovenju. Slednji delavec danes že to ve, le jugoslovenski učitelj še ne čuti dovolj vulgarne resnice. Ne ve, da je v dobi tako dalekosežno in smotreno razvitega orodja, kakor je državni stroj, v dobi strnjenih enot, kakor so velike politične stranke, edino samoohranjevalno sredstvo le organizacija. Čulo in učilo je o Svatopolkovih palicah, a jih ne razume. Danes ima — trenotno — toliko plače, da živi; le da živi in nič več. In to glejte, zadošča, da ugasne še ona iskrica za organizacijo, ki jo je morda netila naša polstoletna beda. Ali dejstvo je, da se je Bereninijev zakon dosegel s silo organizacije, z lanijsko stavko učiteljstva vse Italije in vsa naša slepota ne izpremeni tega! In dejstvo je, da ima Bereninijev zakon tudi svoje slabe strani! Doslej smo imeli pravico do pokojnine, četudi neznatne, z desetimi in tudi s petimi leti, če smo postali v šoli nesposobni za delo. Odslej? Kako odslej? Ali res šele s petindvajsetimi? In s kakšnimi prejemi? Morda s takimi, da bi ne bilo mogoče živeti.

Še drugo, večje vprašanje je, vprašanje našega pravnega položaja. Ali vemo dovolj, da je ta najbolj odvisen od naše organizacije? Ali vemo, da je človek sam sebi najboljša opora? Ne, učitelj nima toliko zmisla za svojo organizacijo, kolikor ga ima zadnji delavec. In vendar je delavcu lahko, odloži kladivo in gre drugam; dobil bo delo, če le hoče delati. Učitelj? So tovariši, ki so že pred vojno bili v službi, pa do danes ne morejo dobiti mesta. A bi delali radi, radi; delo je njih obstoj! Z vsemi prošnjami, z vsemi ponižanji ne morejo do kruha! In tisti, ki imajo službe? Koliko je njih pravic, pridobljenih v dolgoletnem delu? So li gotove? Koliko časa bodo še veljale?

Dejstvo je, da smo danes odvisni od samovolje in trpke prijaznosti oseb, namesto od jasnih in nepodkupnih določb zakonov. In kako poslej? Ali hočete, da smo učitelji, s častjo neodvisnih ljudi, ali pa naj bomo šahove figure, lutke na napetih nitih?

Vadljali bodo z nami po lastni volji in brez naše volje, če ne bomo imeli opore v trdni, živi organizaciji. Vadljali bodo s pomočjo naših napak, naših strasti, naše sebičnosti, naše pohlepčnosti, našega užaljenega samoljubja, skratka: vseh onih naših zlih nagonov, ki jih lahko vpreže, kdor ima vojke v rokah. To je bila običajna zgodovina našega stanu, davni grenki delež našega kruha. Vadljali bodo z nami in godilo se nam bo po zaslugi. Zakaj organizacija ni le najboljšo sredstvo šibkih, temveč ustvarja tudi zmisel skupnosti, zatira zle nagone, najusodnejše sovražnike skupnih koristi, ublažuje jih in izločuje, kaže njih pogubnost in opozarja na cilje, da jih lažje dosežemo po strmi, težki poti osebnih slabosti in mimo nevarnih prepadov majhnega egoizma majhnih ljudi, brez katerih, žal tudi naš stan ni. Obenem daje organizacija zavest moči, kadar je posamičnik v trdi preizkušnji borbe. Sam očiščen, ker vidi jasno, da ima skupne cilje s svojim tovarišem, sam popolnejši, ker je premagal, kar je slabega, nizkega v njem, bo toliko večji, toliko močnejši, kadar bo stal v boju proti krivici in nasilju. Kolikor močnejši bo, toliko lažje bo zmagoval. Korist bo imel on sam in jo bodo imeli vsi.

Šeststo nas je, komaj kaj več, Tisti pa, ki stoji ob strani: ali ne vidi, ali je slab!

„Učiteljskom Listu“ — Istarski Hrvat.

Piše Vico Orliak.

PrOREDILI SE NAŠI UČITELJSKI REDOVI; RAŠTRKALA SE ČETA ISTARSKIH HRVATSKIH UZGAJATELJA; NAŠE DUŠE REGBI SMALAKSALE, OBAMRLE, ZALUTALE. RATOM PODLEGNU MNOGA ZELENA GRANČICA NA UČITELJSKOM STABLU; DRUGI SE RAŠTRKALI KOJEKUDA TRAJEČI DOMOVINU, A TREČIM DELOM ZAVLADALA TEKOM RATA U DUŠI NEKAKVA TESKOKA, MUČNA TRGAVICA.

Kroz pet ratnih godina učitelj se borio sam proti sebi: duh i savest proti telu. Savest i zvanje nalagalo mu da idealno radi na školsko-

katerih so bili deležni vrli tovariši, so bile tudi izraz veselja, ki nas navdaja napram tovarišem od skrajne meje, ker so se odzvali našem klicu, ter so prišli v naše vrste, da skupno dosežemo iste smotre.

Pohvalno je omeniti dvospjev tovarišice Anice in Jelice Čok. Dve lepi romanci pa nam je podala čustveno in umerjeno tovarišica Avrelka Sancinova, ki ima lep in blagodoneč sopran. Spremljanje obeh točk je odpravila spretno tovarišica Fr. Ščekova.

Tudi tov. Pahor nas je s svojimi goslimi prijetno iznenadil. Raffova „Cavatina“ je bila prav dobro podana in je izzvala buren aplavz občinstva. „Mazurka“ Wienjawskega pa je težja skladba, ki ji mladi goslač ni še popolnoma dorastel, da-si je tudi z njo rešil častno svojo nalogo. Vesten spremljevalec mu je bil tov. K. Vovk.

Na vsporedu je bila še deklamacija Gregorčičeve pesmi „Naš čolnič otmimo“, katero nam je podala tov. Čokova čustveno a umerjeno, kakor je pač potrebno pri proizvodih „Goriškega slavčka“. Veseloigra „Popolna žena“ pa bi bila lahko brez škode izostala, ker je pregostobesna, brez dovtipa in je bila podana tudi precej šolarsko-diletantsko. Drugič tedaj tudi v tem oziru boljše izbere in solidnejšega izvajanja.

Iv. Vouk.

LISTEK

Fr. Ločniškar:

Sejalec.

Kadé se brazde, sveže razorane,
nad njimi vozi se bogastva car.
In v tajnem molku duše svetovdane
v kraljestvo svoje stopa oratar.

Krog njega njive, v zarji okopane,
in vanj je šinil silen ognja žar,
da v znoju svetem oživi poljane,
kjer cvet in klas bodočnosti bo dar.

Kaj siliš vedno mi v srcé o zmju
nesrečno - srečnem žalujoč spomin,
ker našlo dom je svoj v bodočem trnju?

Saj naš sejalec solnce v duši nosi
in vrže žarkov nate iz daljin,
kot car vesoljstva jih povsodi trosi.

Prirediltev „Tržaškega učit. društva“ pri Sv. Ivanu.

„Družabni večer“, ki ga je priredilo „Tržaško učit. društvo“ v čast učiteljskim delegatom, je privabil k Sv. Ivanu toliko tovarišic, tovarišev in drugih gostov, prijateljev učiteljstva, da je bila prostorna dvorana Narodnega doma popolnoma zasedena. Točke pestrega vsporeda so se vrstile precej hitro in so bile za ta večer izbrane res srečno roko.

Pred vsem moramo pohvaliti pevski mešani zbor, ki je pod spretnim vodstvom tov. Venturinja dobro naštudiral v kratko odmerjenem času par pesmi, izmed katerih je ugajala posebno večnolepa narodna „Gozdič je že zelen“. Tudi četverospjev „Svracanje“ je bil izvajan primerno. Izven programa pa je nastopil na splošno željo kvartet postojinskih tovarišev: Vl. in Metoda Požarja, Fr. Starmana in Iv. Kopača. Zapeli so nam Gerbičev „Slovanski brod“ tako lepo, da so morali dodati še eno „Podoknico“. Posebno dober utis je napravilo, da so izvajali svoje točke na pamet. Vsi glasovi so jim izurjeni in nastopajo z gotovostjo, a zlasti je basist vzbudil splošno pozornost, ker razpolaga z lepim, obsežnim in blagodonečim glasovnim materijalom. Pristrčne ovacije

uzgojno ledini, dočim imperativ egzistencije terao ga u borbu za svoj život i svojo krv.

Umreti? Ne! živeti moram; moram sačuvati život svoj za budući rad, za budući život. Pod tim teretom života i borbe za vlastito biće zamuknu privremeno glas duše i savesti naše, te se bacismo u vrtlog — borbe. Mnogi prevršiše meru bacivši se va polje spekulativnog rada. Trpišmo duševno i telesno. I naša je škola trpela. Nazadovasmo. Preletismo vekove unatrag, u tamna okrutna stolecja. Ratna bura ne poštedi ni učitelja. Borasmo se svak za sebe; postasmo puki individualisti te egoisti, tko veći, tko manji, već prema svojem temperamentu i karakteru. Za kolegijalnost se mnogo nije pitalo. I naša mladež nam zaosta, zastrančiči, zakržljavi.

Učiteljska društva kao da izgubiše svaku vrednost. U mlinu gusle ne valjaju. Ratna oluja nam odnese naše udruženje i glasilo »Narodnu prosvjetu«. A i drugo naše učiteljsko krilo, »Hrvatska Škola« umre istom smrću... Neka! nek nastane naše zvanične i narodne nesloge; izvanjske i unutarnje. Vreme leči; vreme gradi i razgrađuje; — rat je učinio svoje. Zamukosmo. Učiteljski slabici i neučiteljske duše pogreznuš, drugi potonuše. Čiste učiteljske duše ipak pohraniše svoje ideale netaknute duboko u srcu. Novo sunce probudit će ih na novi život, te će postati potpuni ljudi, da, učitelji ljudi.

* * *

Rat je mnogo razorio, mnogo je i popravio, i požurio prepolagani predratni razvoj naravi... Što Bog ujedini jezikom i krvlju — bi razdvojeno. Gresi naši proti naravi nam se osvećivali: bili smo roblje, puko roblje, a mogosmo jašiti konja. Ratna bura nam odnese učiteljska naša društva i glasila — rat nam radja nova i mlada, prirodniija i puna života. Rat nas približi, složi ujedini: krv nije voda. Rat nas približi, složi ujedini: krv nije voda.

Sila viša nas dovede na istu ravnu cestu. Zaplesasmo duhom preporodjeni isto narodno kolo. Tako se pojavi učiteljsko društvo za čitavo zaposednuto područje, tako izadje »Učiteljski List«. — Da si mi zdravo! Obamrle učiteljske duše privadjaj k svesti; zaspane budi; duhom žive i zdrave oduševljuj i čeliči: svima podavaj krila ushićenja i moralnog pregnuća. Dobro i plemenito hvali, zlo i nemoralno kudi i bezobzirce. Spajaj naše duše u plemenitom radu za čovečanske; narodne i učiteljske ideale. Budi zublja prosvete, simbol jedinstva, poticalo rada: budi bič nehajnika u vrtu učiteljskom. Budi naš ponos i zrcalo duše naše. U to ime da si mi zdravo!

Ustanovitev „Zveze jugoslovenskih učiteljskih društva“ v Trstu.

Uvodna beseda.

Ne bomo peli visokih himen uram, ki smo jih živeli one dni, ko smo ustanavljali organizacijo, ki naj zbere razmetane ude našega telesa. Živeli smo te ure, ker smo jih morali živeti; prišli so ti dnevi, ker so morali priti... Kajti taka je postava slehernemu življenju: samo iz sebe raste, ker hoče k svobodnemu, toplemu solncu! In tudi če ga viharji razmajajo kakor drevo globoko... globoko v koreninah, zanj ni smrti, ni konca, dokler se še v njem pretaka moč krvi, večnosnujoče krvi...

In v nas je še, bratje, žive krvi, ker nam je niso izpila dolga leta vojnih nadlog! In v nas je še vere, da nam vzraste iz te krvi moč, ki bo dajala obliko in vsebino našemu življenju. Rodila se je iz ljubezni, ki nas veže na to rodno grudo, na kateri so si postavili naši ljudje ognjišče, da se pod južnim podnebjem navžijejo božjega solnca.

Naše delo je veliko in težko! Ohraniti moramo rodu vse dobrine, ki jih je imel; zaceliti moramo rane, ki mu jih je zadala nemila življenska usoda... da, še več: pokazati mu moramo pot, ki pelje k odrešenju, duševnemu in telesnemu!

To je bila misel, ki je živela v nas takrat, ko smo ustanavljali svojo organizacijo.

A še ena je bila skrb, ki nas je navdajala v tistih dneh!

Nespameten človek bi bil, ki bi v skrbi za družino pozabil sam nase. Kajti, kdor hoče tujemu življenju dajati smer, mora biti sam življenja zmožen in vreden. Mi hočemo vzeti v roke življenje svojih bratov, a moramo naravnati tudi svoje na pravo pot. Kdor hodi

po tej poti sam, pa le s težavo doseže svoj cilj. Polovičar je, ki se ne zaveda svojega človeškega dostojanstva, svojih dolžnosti in pravic. Treba je tedaj združiti sil in moči, da bo delo temeljitejše in koristnejše splošnosti in posamezniku.

In to je bil drugi namen, ki smo ga imeli pri ustanavljanju svoje organizacije!

Danes je že ustvarjena in začrtani so že glavni temelji našemu delu. Naj bi seme, ki ga hočemo sejati, obrodilo že v prvem letu obilen sad; to je želja, ki jo pošiljamo v svet v svoji prvi uvodni besedi!

* * *

Ustanovitev »Zveze jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu«, organizacije, sloneče na strokovnem stališču, ki bi združevala vsa učiteljska društva zasedenega ozemlja v trdno falango z jasnim strokovno-kulturnim in stanovsko-gospodarskim programom, je bila vsled izprememb na državno-političnem polju nujno potrebna. Zato so se, na poziv učitelja A. Germeka, zbrali v dne 1. in 2. februarja t. l. pri Sv. Ivanu delegati vseh v naših pokrajinah obstoječih učiteljskih društev in so ustanovili »Zvezo«. S tem so obudili k življenju organizacijo, ki naj skrbi v prvi vrsti za jugoslovensko šolstvo v splošnem in naj štiti tudi moralne in materialne koristi učiteljskega stanu. Samo ob sebi je umevno, da spada v delokrog učiteljevega dela tudi kulturno in vzgojevalno delo izven šole, in zato je »Zveza« ustvarila, kakor poročamo že na drugem mestu, poseben odsek. Da bo vse naše delo odsevalo ne samo med stanovske tovariše, ampak tudi v ostalo jugoslovensko javnost, bo izdajala tudi svoje glasilo »Učiteljski List«, kjer se bodo obravnavala poleg strogo strokovnih, tudi obče kulturna vprašanja, ki bi utegnila zanimati tudi širšo javnost. Toliko podajemo v pojasnilo za boljše razumevanje smotra »Učiteljskega Lista«.

O zborovanju samem pa prepuščamo besedo tov. S. Rodetu, ki je s skrbnostjo sestavil o njem podrobno poročilo.

Zborovanje delegatov

dne 1. februarja 1920.

Dne 1. svečana t. l. se je vršilo v slovenski mestni ljudski šoli pri Sv. Ivanu prvo delegacijsko zborovanje novoustanovljene »Zveze jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu« s sledečim dnevnim redom:

1. Nagovor sklicatelja. 2. Overovljenje legitimacij delegatov. 3. Čitanje pravil. 4. Volitev vodstva. 5. Volitev upravnega odbora. 6. Volitev odsekov. 7. Obravnavanje došlih predlogov. 8. Slučajnosti.

Pred polnoštevilno zbranimi delegati otvoril sklicatelj, tov. A. Germek, zborovanje in pozdravi vse navzoče s kratkim nagovorom. Poudarja potrebo ustanovitve »Zveze«, ki bo delovala v blagor narodnega šolstva in v korist materialno in moralno, učiteljskega stanu. Zato naj bo glavni princip »Zveze« sloga med člani. Nato pozdravi in predstavi zborovalcem zastopnike oblasti, ki so se odzvali njegovemu osebnemu vabilu in prišli na zborovanje. Ti so: asesor mestnega magistrata dr. Du Ban, deželni šolski nadzornik M. Pasquallis in okr. šol. nadzornik Kreutzer. Končujoč svoj govor italijanski, želi, da bi oblasti podpirale težnje slovenskega učiteljsstva, ki deluje v blagor šolstva in prebivalstva primorskih pokrajin.

Višji šol. nadzornik Pasquallis se zahvaljuje učiteljsstvu za povabilo, prinaša pozdrave gen. civilnega komisarja in osrednje vlade, ter obljublja vsestransko podporo stremljenju učiteljsstva glede slovenskega šolstva. Poudarja tudi potrebo edinstvenega nastopa vsega učiteljsstva v kulturno-moralno korist prebivalstva novih državnih pokrajin.

Prehajajoč na drugo točko dnevnega reda, sporoči sklicatelj zborovalcem, da je dobil, ko je že imel sestavljen imenik vseh delegatov, od podružnice »Slomškove zveze v Idriji« obvestilo o njenem pristopu k novoustanovljeni »Zvezi jugosl. uč. dr.«, ki je tudi danes poslala na zborovanje svoja dva delegata. Omenja, da je »Zveza« strogo strokovno-stanovska organizacija, da je lahko vsakdo njen član, naj bo pa tega ali onega kulturno-političnega prepričanja. Ker pa more po pravilih stopiti v »Zvezo« le društvo, vprašuje delegacijo, ali je smatrati podružnico »Slomškove zveze v Idriji« za društvo ali ne.

V drugem slučaju bi moral smatrati oba gorišmenovana zastopnika le za gosta.

Del. Punčuh, zastopnik logaškega učiteljskega društva sporoči, da je vabil člane podružnice »Slomškove zveze«, naj bi pristopili k njihovemu društvu, ker bi bila s tem zadeva rešena. V zadnjem hipu se je pa podružnica premislila.

Del. podružnice Rupnik pojasni stališče, ki ga zastopa njegovo društvo. Podružnice ni bilo mogoče razpustiti. Tudi niso mogli njeni člani pristopiti k drugemu društvu, ker je to po pravilih »Slomškove zveze« nemogoče, ampak so se raje odločili za direkten pristop k »Zvezi«, ker ta sprejme vsako stanovsko organizacijo; tedaj tudi podružnico, ki je v to svrhu odposlala na zborovanje svoje delegate. Po kratki debati, katere se je udeležilo še nekaj delegatov, sklene delegacija, da se podružnica »Slomškove zveze v Idriji« sprejme v »Zvezo« in da se pričujoča njena odposlanca priznata za delegata rednovčlanege društva.

Nato prečita sklicatelj pravila, ki so bila od točke do točke vzeta na znanje. Na pripombo del. Kleinmayerja, da ni v pravih jasno izraženo, kdo sme biti pravzaprav član »Zveze«, sporoča, da je sklenil pripravljati odbor pozvati vsa učiteljska društva naj uniformirajo društvena pravila, da ne bo nepotrebnih zmede. V tem vprašanju se je postavila delegacija na stališče, da je treba v pravih jasno poudariti, da sme biti član »Zveze« le učitelj ali pa veroučitelj, ki poučuje na šoli s sistemiziranim mestom kateheta.

K volitvam vodstva opomni sklicatelj, da je treba izvoliti predsednika, tajnika in blagajnika. Zato odreja 10minuten odmor.

Po nadaljevanju zborovanja se oglasi k besedi del. nadučitelj Križman, ki izraža veselje nad današnjim dnem, ko polaga učiteljsstvo temelj močni stanovski organizaciji. Opisuje z zbrano in plastično besedo šolske razmere na Goriškem in opozarja na žalostne perspektive za bodočnost. Odpravljani so vsi šolski sveti, mnogo šolskih poslopij je podrtih, učnih moči ni, učnih sredstev tudi primanjkuje, tako da moramo s strahom gledati, kako naša šola propada in gre k svojemu koncu. »Zvezo« čaka tedaj mnogo težkega dela. Zato ji je treba postaviti na čelo krepekega, vztrajnega, odločnega in izkušnega moža, ki naj jo vodi po trnjevi in težki poti dela. Imamo pa v naši sredi učitelja-moža, ki je slovenskemu šolstvu in učiteljskemu stanu žrtvoval svoje najboljše sile, in ki bo gotovo posvetil vse svoje moči naši novi organizaciji. Ta mož je naš zaslužni, neustrašeni tov. A. Germek. Predlaga tedaj v vodstvo »Zveze« tov. A. Germeka za predsednika, tov. S. Rodeta za tajnika in tov. K. Gruntarja za blagajnika. Po prisrčni ovaciji tov. A. Germeku je bil predlog z vzklikom soglasno sprejet.

Nato je prešla delegacija na 5. točko dnevnega reda, in sicer na volitev upravnega odbora. Del. Križman je mnenja, naj bi bili v upravnem odboru vsi predsedniki včlanjenih učiteljskih društev, da bo zveza med posameznimi člani in vodstvom »Zveze« trdnjša. Delegacija pritrdi temu predlogu in izvoli v odbor sledeče tovariše:

Sežansko učit. dr.: Alojz Hreščak, nadučitelj, Lokve. Goriške okol. učit. dr.: Ignac Križman, nadučitelj, Dornberg. Tolminsko učit. dr.: Rakovšček Jožef, nadučitelj, Sv. Lucija. Udruženje hrv. ist. učit.: Medvedič Ivan, nadučitelj, Zareč-Pazin. Slov. istr. učit. dr.: Leonardis Gregor, nadučitelj, Krvavi potok. Logaško učit. dr.: Punčuh Leopold, nadučitelj, Gor. Logatec. Postojnsko učit. dr.: Šrej Janko, rav. mešč. šole, Postojna. Idrijsko učit. dr.: Gostiša Rafael, šol. vodja, Idrija. Tržaško učit. dr.: Gerkič Jožef, šol. vodja, Bazovica.

Z ozirom na odseke, ki jih je treba izvoliti, omenja predsednik, da se je odločil pripravljati odbor za 3 odseke in sicer: gospodarskega, šolsko-političnega in književno-časnikarskega. Ker je pa dobil razne nasvete, ki se s predlogom ne strinjajo povsem, se nikakor ne protivi morebitni izpremembi predloga.

Del. Pahor misli, da bi 3 odseki ostali, kot je bilo prvotno določeno; vendar pa naj se, vsled različnega delokroga posameznih odsekov, nekoliko izpremene. Po raznih nasvetih in predlogih, se sklene, da ostanejo 3 odseki in sicer s sledečim delokrogom: 1. organizatorični; 2. šolsko-politični in 3. odsek za izven-

šolsko delo. V te odseke predlaga del. Pahor po 7 članov. A del. Hreščak misli, da bi bilo bolje za danes voliti le v organizatorični odsek 7 članov, v ostala dva pa le po 5 članov. Ti naj si danes določijo program in poznejši čas bo pokazal, ali je treba število odsekovih članov razširiti. Ta predlog se končno tudi sprejme. Da se omogoči tem uspešnejše delovanje posameznih odsekov, se poveri delo organizatoričnega odseka izključno učitelstvu iz Trsta. Sežane in Istre, v šolsko-politični odsek se pošljejo tovariši iz Goriške okolice in Tolmina, v odsek za izvenšolsko delo pa se pokličejo učitelji iz Logatca in Postojne.

Pred volitvijo v razne odseke opozori predsednik delegacijo, da bi bil potreben še eden odsek, ki bi se imel baviti s perečim vprašanjem novih šolskih knjig. Sestaviti bi moral imenik učiteljev, ki bi bili voljni in sposobni spisati šolske knjige, katerega bi potem vodstvo predložilo pokrajinski vladi. Ta bi poverila to važno delo nekaterim učiteljem iz predloženega imenika, ki bi dobili v to svrhu tudi primeren dopust. Del. Pahor pravi, da spada ta zadeva že v delokrog šolsko-političnega odseka; a del. Križman misli, da je vprašanje vendar tako važno, da bi je moral vzeti v roke poseben odsek. Istega mnenja je tudi del. Možina, ki predlaga obenem nekaj imen. Po kratki debati sklene delegacija sledeče: Vodstvo »Zveze« naj čimprej pozove vsa učiteljska društva, da mu vpošljejo imena in naslove vseh onih tovarišev in tovarišic, ki bi bili voljni spisati šolske knjige. Kakor je bilo že prej omenjeno, predloži »Zveza« imenik pokrajinski vladi v nadaljno postopanje.

Nato se je vršila volitev v vse tri odseke, ki je izpadla takole:

1. Organizatorični odsek: Hreščak A., Kleinmayer F., Kulačić M., Opašić A., Pahor J., Ribičić J., Samec J.

2. Šolsko-politični odsek: Mermolja F., Možina A., Rakovšček J., Rojc J., Urbančić A.

3. Odsek za izvenšolsko delo: Kmet H., Lapajne M., Mercina I., Požar M., Turk J.

Ob predzadnji točki dnevnega reda pozove predsednik delegate, naj predložijo še one predloge, katerih ni bilo mogoče vposlati pravočasno vodstvu, da se o njih takoj razpravlja in se jih potem v izvršitev predloži kompetentnim odsekom.

Ker se nihče ne oglasi k besedi, izroči predsednik odsekom sledeče prijavljene predloge:

1. Ustanovitev učiteljskega lista. (Začasno vodstvo.)

2. Zahteva učiteljskega in realne gimnazije. (Šol. vod. Daneu.)

3. Učiteljske. (Tolm. učit. dr.)

4. List za mladino. (Isto.)

5. Odprite meje knjigam! (Isto.)

6. Neplačani tovariši. (Istr. učit. dr.)

7. »Narod brez šole — narod brez bodočnosti. (Predav. nadučit. Križmana.)

8. Šolske knjige — šolske tiskovine. (Lozaško učit. dr.)

9. Položaj našega šolstva. (Statistični podatki zbrani iz vseh šolskih okrajev, razen sežanskega.)

Pri zadnji točki dnevnega reda prosi del. Valentič, da bi se zavzela »Zveza« za one učitelje, ki trpe vsled vpoklica v vojno še danes materialno škodo. Vodstvo obljubi, da ukrene vse potrebno in zaključi lepo zborovanje, da dá tako odsekom priliko, da se zberejo k prvemu posvetovanju še tekom popoldneva. Seje vseh treh odsekov so trajale do poznega večera. Istočasno se je zbralo k seji tudi vodstvo, kf se je konstituiralo tako: Naduč. Medvedić I., I. podpredsednik; vod. Pamčuh L., II. podpredsednik; učit. Hreščak A., II. tajnik; vod. Gorkič J., II. blagajnik; vod. Gostiša R., Križman Ign., Leonardis Gr., Rakovšček J., Šrej J., vsi upravni odborniki.

Zvečer ob 8. uri se je vršil v svetoivanskem Nar. domu »Družabni večer«, ki ga je Tržaško učit. društvo priredilo v čast in razvedrilo delegatom. O tem večeru poročamo na drugem mestu.

Javno zborovanje delegatov

dne 2. februarja 1920

Ob 9. zjutraj otvori predsednik v istih prostorih javno zborovanje. V uvodni besedi se spomni pok. ravnatelja Viktorja Bežeka, prijatelja učitelstva in marljivega delavca na kulturnem in šolskem polju. Njegova smrt pomeni za nas in naše šolstvo nenadomestljivo izgubo. Njegov spomin počasté zborovalci z vzklikom: Slava!

Nato preide k prvi točki dnevnega reda in poda besedo tov. Hreščaku, poročevalcu organizatoričnega odseka, ki poroča sledeče: Organizatorični odsek je v svoji prvi seji sprejel nekaj sklepov, ki naj ustvarijo temelj novi organizaciji. Vodilna misel pri tem delu je bila, položiti organizaciji trden temelj. Imeli smo v Ljubljani stanovsko organizacijo, ki se je morala boriti vedno s težkočami finančnega značaja. Zaradi tega so postajali vsi njeni lepi načrti iluzorni. Trdni temelj naše organizacije naj bo finančni temelj. Vsakomur je jasno, da je danes ustanovljena »Zveza« prepotrebna, ker drugače ne bo med nami nobenega stika. Danes smo navezani sami nase; nikjer ne smemo iskati pomoči, razen v nas samih.

Odsek se je tedaj odločil za članarino v znesku 5 Lir mesečno, začevši s 1. januarjem t. l.; torej 60 Lir letnih. Od te svote vpošlje vsako včlanjeno društvo »Zvezi« 44 Lir za vsakega člana, ostanek 16 Lir pa pridržijo za svoje potrebe. Od 44 Lir odračuna »Zveza« 24 Lir za »Učiteljski List«, ki ga bo vsak član dobival; ostanek 20 Lir pa pridržijo zase, da krije z njimi stroške vodstva, upravnega odbora in posameznih odsekov. Vsakoletno potnino delegatom za razna delegacijska zborovanja pa krijejo posamezna društva iz svojega. Kakor je bilo že omenjeno, je odsek sklenil ustanovitev učiteljskega lista, ki naj bo glasnik stanovskih teženj, in ki naj se imenuje »Učiteljski List«. Izhajal bo dvakrat na mesec in sicer vsakega 1. in 16. dne v mesecu. Vsak član ga dobi zastoj, ker so vsi stroški za izdajanje lista, ki niso — bodi mimogrede povedano — majhni, že všteti v članarino. Za urednika predlaga odsek tov. J. Samca, kateremu je za urejevanje hrvatskih člankov prideljen tov. J. Brnobić iz Pazina. Odsek stoji principiarno na stališču, da se urednik in upravitelj lista plačata, ker prevzmeta tako vso odgovornost za svoje delo in bodo člani lahko stavili vanje večje zahteve.

Ker je takojšnja ustanovitev nekega denarnega fonda nujno potrebna, naj vsa društva takoj poberó članarino 10 Lir za januar in februar, ter jo dološljejo že do konca t. m. v centralno blagajno. Le na ta način bo mogoče odsekove sklepe hitro izvršiti. Do konca junija pa morajo društva pokriti polletno članarino pri »Zvezi«. Kasneje naj se vplačujejo redni zneski vedno koncem junija in decembra vsakega leta. Urednikovega honorarja ni bilo mogoče še ugotoviti, zato se prepušča odločitev prihodnjemu deleg. zborovanju. Sprejel se je tudi sklep, da se honorirajo vsi boljši članki in razprave, da se tako dá članom vzpodbudo in zadoščenje. Poleg teh sklepov, so se sprejeli tudi taki, ki so bolj notranjega pomena. Naroča se vodstvu, da preskrbi čimprej potrebne knjige, revije, časopise i. dr. za centralno knjižnico.

Važen odsekov sklep je tudi, da »Zveza« pristopi h kakim drugi, stanovski organizaciji. Taka organizacija bi bila »Camera del Lavoro« v Trstu, kjer so združene vse ostale stanovske organizacije, ker je strogo stanovsko udruženje brez političnega programa. Glede na ta odsekov sklep pa vladajo med učitelstvom različna mnenja. Mnogi mislijo, da ima to udruženje tudi politične tendence in bi bili morda zaradi našega pristopa užaljeni v svojem čustvovanju in mišljenju. Zato je odsek sklenil, da povabi vsa učiteljska društva, naj se jasno izrazijo o tem vprašanju. V to svrhu stavi sledeči predlog: Vodstvo »Zveze« naj pošlje vsakemu društvu pravila »Del. zb.« in naj mu obenem, če je le mogoče, pojasni ustroj in tendence, ki vladajo v njej. Posamezni člani naj se takoj izjavijo o pristopu. Če bodo sklepi društev v prilog pristopu, naj vodstvo ukrene vse potrebno v to smer. Ako bi se pa v društvih pojavila nasprotja, upoštevanja vredna, tedaj naj se stvar začasno odloži in poroča o njej v bodočem deleg. zborovanju.

H koncu svojega poročila, omeni poročevalc, da predlaga odsek, naj »Zveza« ukrene vse potrebno pri vladi, da se vzpostavi »Sežansko učit. društvo«, da bo moglo zopet delovati nemoteno v prilog šoli in narodu. Temelejito poročilo konča tov. Hreščak s pozivom na delegacijo, naj sprejme vse odsekove predloge, ker so kategorične nravi in ker bi pome-

nila vsakršna odvrnitev resno ogrožanje vsakega dela v organizaciji in izven nje.

Predsednik se zahvali poročevalcu za lepo poročilo, obljubi, da bo storil v zadevi »Sežanskega učit. društva« potrebne korake in stavi odsekove predloge v razpravo. Vsi predlogi o članarini, učiteljskem listu, uredništvu, upravnistvu in sotrudništvu se sprejmejo brez debate.

O vstopu v »Del. zbornico« pa se je razvila živahna debata, ki jo hočemo podati v kratkih potezah. Del. Možina je za takojšen vstop, ker je »Del. zbornica« strokovna organizacija, ki deluje v korist delavstva in smo mi tudi delavci, čeravno delamo na kulturnem polju. Del. Rakovšček želi, da bi se delegacija takoj informirala o tendencah, ki jih zasleduje »Del. zbornica«. Del. Hreščak pojasnjuje na podlagi lastnega opazovanja, da je ta organizacija samo strokovna zveza, ki se bori za dobrobit svojih članov in priporoča tovarišem pristop, ker bi »Zveza« tako dobila močno oporo za svoje lastne cilje. Vendar pa misli, da je odsekovo stališče pravilno in zdravo, ker hoče upoštevati tudi mnenje manjšine, ki bi se mogoče ne strinjala s takojšnjim pristopom. Z majoriziranjem nočemo zanesti med naše vrste nesloge, ker nam je zdaj sloga prepotrebna. Obvezen za vse naj bo le tak sklep, ki se mu protivi le neznatna manjšina. Del. Medvedić meni, da ima v stvari svoje posebno, osebno mnenje, ki sloni na drugačnih etičnih naukih. Mi smo narodni učitelji in ne moremo v organizacijo, ki je v teoriji sicer internacionalna a v praksi pa vendar le — italijanska. Priporoča veliko opreznost pri reševanju tega vprašanja, da si ne bomo vezali rok in da ne zanesemo nesloge med naše vrste. Odgovarjajoč predgovorniku, konstatira del. Hreščak, da ni agitiral v pristopu, ampak da je podal le sklepe odseka in nekaj svojih osebnih vtisov. Glede načela, ki ga je postavil predgovornik, da dosežemo v gmotnem oziru mi itak to, kar bodo dosegle drugorodne organizacije, ugotavlja, da ni tako postopanje moralno. Solidarnost je potrebna v boju proti izkoriščanju našega stanu in drugih, nam enakih odvisnih stanov. Po nekaterih pripombah drugih delegatov je bil predlog odseka enoglasno sprejet. (Nadaljevanje prih.)

Iz organizacije.

Redni občni zbor „Učiteljskega društva za Trst in okolico“ v Trstu, bo v nedeljo 7. t. m. ob 10. uri v šoli v Barkovljah s sledečim razporedom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo pregledovalcev računov. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti. Kdor želi obedovati v Barkovljah, naj to javi tov. F. Starcu do 6. t. m. - K polnoštevilni udeležbi vabi Odbor. — V nedeljo, dne 14. marca pa bo društvo zletelo na Vipavsko. Podrobnosti o tem bodo objavljene v „Edinosti“.

Nove tiskovine. — Pazin. Na „delegacijskome zborovanju“, dne 2. veljače ove godine, i nedelju kasnije na našoj odborskoj sednici, odlučilo se, da se za ovu školsku godinu ne uvede u školsku upravu nove tiskovine. Dvostruki rad u istu svrhu nema nikakve koristi. A zašto bi učitelj radio ono, što mu baš ne treba, kad se i onako sa drugim i previše muči. Nove tiskovine biće za buduću školsku godinu. — Odbor.

Nova pravila — Pazin. Imamo „Savez“. Prema pravilima „Saveza“, uredićemo pravila i našega učiteljskoga društva. Ne ću, da prejudiciram rad **ad hoc** izabranoga odbora, ali mislim, da bi se naše buduće društvo trebalo nazvati „Društvo hrvatskih učitelja Istre u Pazinu“. Kad budu pravila gotova, sazvaće se glavna skupština i urediti naš budući društveni rad. Dosadašnja društva: „Narodna prosveta“ i „Hrvatska škola“ treba da svakako likvidiraju. Složićemo se lahko, a budući odbor neka marljivo radi, da se naš stalež dobro organizira. Svi moramo biti svesni članovi toga novoga društva. Organizacija je temelj svakom društvenom radu. Iv. Marijin.

Šolske vesti.

Naša učiteljska. Nekoliko misli a tomo biće baš sada na mestu, jer će se naše učiteljske organizacije morati, da bave i sa našim učiteljskim. Učiteljska moraju doći u takva mesta, gde će se učitelj moći da razvija i u društvenom pogledu. Učitelj je socijalno biće. Kao takav mora biti na

